

KATSAUS ILMARISEN TOIMINTAAN JA TULOKSEEN 1.1.– 30.6.2009

Toimintaympäristön kehitys

Talouskehitys on maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena jatkunut alkuvuoden 2009 aikana ympäri maailmaa heikkona ja työttömyys on monissa maissa ollut voimakkaassa nousussa. Myös Suomessa talouskehitys on selvästi huonontunut ja työttömyys kääntynyt jyrkkään kasvuun. Talouskehitystä on Suomessa erityisesti heikentänyt viennin merkittävä lasku. Sekä kuluttajien luottamusta että yritysten tulevaisuuden näkymiä mittaavien talousindikaattorien saldoluovut ovat pysyneet heikolla tasolla.

Maailmanlaajuisen finanssikriisin ja taloustaantumien johdosta eri omaisuuslajien arvot laskivat voimakkaasti vuoden 2008 jälkipuoliskolla ja tämä lasku jatkui osittain myös vuoden 2009 ensimmäisinä kuukausina. Maaliskuusta 2009 lähtien osakekurssit ovat kuitenkin maailman kaikissa keskeisissä pörseissä nousseet ennätysnopeasti. Kesäkuun loppuun mennessä nousu on ollut kymmeniä prosentteja pohjatasoon verrattuna. Samaan aikaan luottoriskimarginaalit ovat kaventuneet tuntuvasti, ja siten luottoriskiä sisältävien korkoinstrumenttien markkina-arvot ovat nousseet selvästi. Myös markkinakorot ovat kevään aikana laskeneet monissa maissa ennätysalhaiselle tasolle. Näin ollen erityisesti vuoden 2009 toisen vuosineljänneksen aikana osake- ja korkosijoitusten tuotot ovat nousseet merkittävästi. Sen sijaan epäsuorien kiinteistö- ja pääomasijoitusten tuotot ovat olleet yleisesti varsin huonoja.

Syksyllä 2008 sijoitusmarkkinoiden heikko kehitys johti työeläkelaitosten keskimääräisen vakavaraisuusasteen nopeaan alenemiseen. Tästä syystä säädettiin määräaikainen laki, joka tuli voimaan 22.12.2008 ja joka sisälsi eräitä vakavaraisuutta tukevia muutoksia. Tähän liittyen vastuuvellalle hyvitetävä korko on 3,0 prosenttia vuonna 2009. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 20.5.2009 laajapohjaisen työryhmän ja siitä erillisen asiantuntijatyöryhmän selvittämään työeläkelaitosten vakavaraisuussäätelyn uudistustarpeita. Työryhmien määräaika on 31.3.2010.

Alkupalvasta käytiin keskustelua tarpeesta ja mahdollisuudesta nostaa muodollista eläkeikää työurien pidentämiseksi sekä tällaisen muutoksen toimivuudesta. Keskustelujen tuloksena valtiovalta ja keskeiset työmarkkinajärjestöt sopivat 11.3.2009, että vuoden 2009 loppuun mennessä valmistellaan linjaukset, joiden tavoitteena on nostaa uskottavasti yli 25-vuotiaiden eläkkeellesiirtymisiän odotetta kolmella vuodella vuoteen 2025 mennessä. Tätä selvitystyötä tekee keskeisten työmarkkinajärjestöjen eläkeneuvotteluryhmä yhteistyössä valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön edustajien kanssa.

Vakuuttaminen ja eläkkeet

Reaalitalouden nopeasti heikkenevä kehitys taittoi myös Ilmarisen asiakaskannan pitkään jatkuneen erinomaisen kasvun. Kesäkuun lopussa yhtiössä oli vakuutettuna noin 474 000 TyEL-työntekijää ja noin 52 600 yrittäjää. Tämä oli yhteensä 526 600 vakuutettua eli runsaat 6 000 henkilöä vähemmän kuin edellisen vuoden päättyessä. Vakuutettujen TyEL-palkkasumman koko vuodelta 2009 arvioidaan jäävän noin 3 prosenttia pienemmäksi kuin edellisenä vuonna.

Ilmarisen markkina-aseman arvioidaan säilyneen vuonna 2009 edellisen vuoden tasolla. Vuoden 2009 vakuutusmaksutuloksi arvioidaan muodostuvan noin 3,2 miljardia euroa, mikä on 0,8 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Ilmarinen maksoi kesäkuussa eläkettä noin 277 000 eläkkeensaajalle, kun edellisen vuoden lopussa vastaava luku oli 274 000. Suurten ikäluokkien hakeutuminen eläkkeelle sekä heikkenevä työllisyystilanne kasvattavat eläkehakemusten määrää. Tammi–kesäkuussa niitä tuli Ilmariseen noin 25 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kasvu painottui vanhuuseläkkeisiin ja työkyvyttömyyseläkkeisiin ja heijastui jo tehtyjen uusien eläkepäätösten lukumäärään. Tämä oli noin 11 000, mikä on noin 10 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Ilmarisen eläkemenoksi vuonna 2009 arvioidaan 3,0 miljardia euroa.

Sijoitusten jakauma ja tuotto

Kesäkuun lopussa Ilmarisen sijoitukset olivat käyvin arvoin 22,9 miljardia euroa. Osakkeiden ja osuuksien osuus laski aktiivisten päätösten seurauksena 23 prosenttiin. Korkosijoitusten osuus ilman lainasaamia oli 48 prosenttia, kiinteistösijoitusten 11 prosenttia ja lainasaamisten 14 prosenttia. Takaisinlainauksen kysyntä kasvoi edelleen alkuvuonna, mutta selvästi hitaammin kuin vuoden 2008 jälkipuoliskolla. Hedge-rahastosijoitusten osuus oli 2,4 prosenttia. Vuoden 2008 lopussa yhtiön sijoitukset olivat yhteensä 20,9 miljardia euroa, josta 42 prosenttia oli muita korkosijoituksia kuin lainasaamia, 29 prosenttia osakkeita ja osuuksia, 12 prosenttia kiinteistösijoituksia ja 13 prosenttia lainasaamia.

Ilmarisen pitkän aikavälin sijoitusstrategian mukaan yhtiön tavoitteena on pitää merkittävä määrä yhtiön sijoituksista osakesijoituksissa. Nykyisessä vaikeassa markkinatilanteessa näiden osuus on kuitenkin pidetty pitkän aikavälin tavoitetta pienempänä. Yhtiön vakavaraisuus on markkinatilanteeseen nähden hyvä. Ilmarisen keskimääräistä korkeampi osakesijoitusten määrä vastaa työeläkesijoittamista koskeviin säännöksiin viime vuosina tehtyjen muutosten tavoitteita.

Ilmarisen sijoitussalkun tuotto käyvin arvoin laskettuna nousi vuoden ensimmäisellä puoliskolla 6,6 prosenttiin, kun se oli -4,9 prosenttia tammi–kesäkuussa 2008. Hyvään sijoitusten tuottoon pääsemiseen vaikuttivat erityisesti osakekurssien nousu ja luottoriskimarginaalien laskusta seurannut luottoriskiä sisältävien korkoinstrumenttien voimakas arvonnousu. Vuoden 2009 toinen neljännes oli Ilmarisen historian paras vuosineljännes sijoitustuottojen osalta.

Osakesijoitusten tuotto oli alkuvuonna 8,8 (-13,3) prosenttia. Ilmarisen joukkovelkakirjalainojen tuotto oli 10,4 (-0,6) prosenttia, muiden rahoitusmarkkinavälineiden ja talletusten 0,9 (2,2) prosenttia, lainasaamisten 2,1 (2,4) prosenttia ja kiinteistösijoitusten -0,9 (2,4) prosenttia. Nämä tuotto prosentit ovat tammi-kesäkuulta eikä niitä ole muunneltu vuositasoisiksi tuotoiksi.

Noteeratut osakkeet tuottivat alkuvuonna 12,7 prosenttia, noteeraamattomat osakkeet 0,9 prosenttia ja pääomasijoitukset -23,4 prosenttia. Hedge-rahastojen tuotto oli 4,3 prosenttia. Suorat kiinteistösijoitukset tuottivat 2,7 ja kiinteistörahastot -18,2 prosenttia. Ilmarisen omistamien kiinteistöjen käyttöaste säilyi hyvänä ja oli 95,2 prosenttia.

Tässä kappaleessa esitetty sijoitusten jakauma ja sijoituslajeittaiset tuotot vastaavat sijoitusten riskin mukaista luokittelua. Työeläkeyhtiöiden tilinpäätöksissä sovelletun virallisen luokittelun mukaiset luvut on esitetty liitteenä olevissa taulukoissa.

Tulos

Sijoitusten nettotuotot nousivat 1 413 (-1 255) miljoonaan euroon. Vastuuvelalle hyvitetty korko oli 532 (453) miljoonaa euroa. Näiden erotuksena saatava sijoitustulos oli 881 (-1 709) miljoonaa euroa

Tammi–kesäkuulta vakuutusliikkeen tulos oli -1 (10) miljoonaa euroa. Ilmarisen tasoitusvastuu oli kesäkuun lopussa 993 miljoonaa euroa oltuaan vuoden 2008 päättyessä 994 miljoonaa euroa.

Hoitokustannustulos oli 13,4 (12,0) miljoonaa euroa. Kustannustehokkuutta mittaava hoitokulusuhde eli liikekulujen suhde niitä varten käytettävissä oleviin maksun osiin säilyi hyvällä tasolla ja oli 77 (79) prosenttia. Ilmarisen tavoitteena on sekä tarjota asiakkaiden tarvitsemat palvelut että hoitaa eläkevaroja mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Vakuutusliikkeen tuloksen, sijoitustuloksen ja hoitokustannustuloksen muodostama kokonaistulos oli 893 miljoonaa euroa. Tammi–kesäkuussa 2008 kokonaistulos oli 1 687 miljoonaa euroa tappiollinen.

Vakavaraisuus

Työeläkevakuutusyhtiöllä on sijoitusten arvojen ja tuottojen heilahtelujen varalta puskurina niin sanottu toimintapääoma. Ilmarisen toimintapääoma kasvoi vuoden 2008 lopun 2 673 miljoonasta eurosta kesäkuun loppuun mennessä 3 568 miljoonaa euroon. Vakavaraisuusaste eli toimintapääoma suhteessa vakavaraisuustarkastelussa käytettävään vastuuelkaan oli kesäkuun lopussa 18,2 prosenttia, kun se vuoden 2008 lopussa oli 14,0 prosenttia. Nämä luvut ovat 22.12.2008 voimaan tulleen määräaikaisen lain mukaisia eivätkä siten suoraan vertailukelpoisia aikaisempien ajankohtien vakavaraisuutta koskevien lukujen kanssa.

Ilmarisen sijoitusten riskiä kuvaava VaR-luku (Value at Risk) oli katsauskauden lopussa 725 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaa, että 97,5 prosentin todennäköisyydellä 725 miljoonaa euroa on suurin mahdollinen markkina-arvon aleneminen kuukauden aikana. Tämän suuruinen sijoitusten arvon alennus olisi alentanut kesäkuun lopun vakavaraisuusastetta 3,7 prosenttiyksikköä. Vuoden alussa VaR-luku oli 698 miljoonaa euroa.

Toimintapääoman riittävyyttä mitataan sen suuruudella suhteessa useaan valvontarajaan. Ilmarisen sijoitusstrategia on laadittu siten, että toimintapääoman voidaan pitkällä aikavälillä odottaa vaihtelevan niin sanotun vakavaraisuusrajan ja sen nelinkertaisen määrän eli toimintapääoman enimmäismäärän välillä ja että sijoitusten tuotto-odotus on tähän rajoitukseen nähden paras mahdollinen pitkällä aikavälillä.

Vuoden puolivälissä toimintapääoma oli 2,9-kertainen verrattuna vakavaraisuusrajaan. Vuoden 2008 lopussa vastaava suhdeluku oli 2,0. Vakavaraisuusraja laski alkuvuoden aikana 7,0 prosentista 6,4 prosenttiin.

Vuoden 2007 alusta vastuuelkaan on sisältynyt uusi erä, osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu, joka kasvattaa vastuuelkaa eläkelaitosten noteerattujen osakesijoitusten arvojen noustessa ja pienentää sitä niiden laskiessa. Tämän osakekurssien puskurointiin tarkoitetun erän kehitys on lain mukaan kaikissa eläkelaitoksissa samanlaista. Viime vuoden voimakkaan kurssilaskun jälkeen erä on ollut negatiivinen. Osakekurssien nousun johdosta sen vastuuelkaa pienentävä vaikutus oli kesäkuun lopussa 558 miljoonaa euroa eli pienempi kuin vuoden vaihteessa, jolloin se oli 779 miljoonaa euroa.

Hallinto ja henkilöstö

Yhtiön palveluksessa oli kesäkuun lopussa 577 henkilöä, joista 553 oli vakinaisessa työsuhteessa. Vuotta aikaisemmin vastaavat luvut olivat 581 ja 544 henkilöä.

Ilmarisen varsinainen yhtiökokous nimitti 1.4.2009 yhtiön hallintoneuvostoon yhdeksän uutta jäsentä. Valituiksi tulivat vaalivaliokunnan esityksen mukaisesti toimitusjohtaja Anne Berner, toimitusjohtaja Ilkka Hämälä, lasityöntekijä Pasi Kallio, varatoimitusjohtaja Kari Kauniskangas, toimitusjohtaja Timo Kohtamäki, logistiikkakoordinaattori Kalle Leinonen, toimitusjohtaja Jussi Pesonen, toimitusjohtaja Riitta Tiuraniemi sekä maajohtaja Juha Vanhainen.

Tulevaisuuden näkymät

Osake- ja korkomarkkinoiden myönteinen kehitys on jatkunut myös vuoden 2009 jälkipuoliskolla, mikä on edelleen parantanut Ilmarisen sijoitussalkun tuottoa. Yleiseen talouskehitykseen liittyy kuitenkin riskejä, jotka voivat aiheuttaa loppuvuoden aikana heilahteluja niin osake- kuin korkomarkkinoilla ja siten vaikuttaa negatiivisesti Ilmarisen sijoitussalkun tuottoon. Laajasti hajautetun sijoitussalkun omaavan sijoittajan kuten Ilmarisen näkökulmasta pahin näyttää kuitenkin sijoitusmarkkinoilla olevan jo takanapäin.

Yhtiön vakavaraisuus on suhdannetilannetta vastaan arvioituna hyvä. Tämä antaa yhtiölle jatkossakin hyvät mahdollisuudet jatkaa tuottohakuista sijoitusstrategiaansa.

Ilmarisen sijoitusten keskimääräinen vuosituotto käyville arvoille on viideltä viimeiseltä vuodelta ollut 3,3 prosenttia. Vuoden 1997 alusta lukien, jolloin työeläkeyhtiöiden sijoitustoimintaa koskevia sääntöjä muutettiin riskinottoon kannustavaan suuntaan, keskimääräinen vuosituotto on ollut 5,4 prosenttia eli reaalisesti keskimäärin 3,6 prosenttia vuodessa.

Yhteistyö OP-Pohjola-ryhmän kanssa on jatkunut tiiviinä ja vahvistaa Ilmarisen kykyä palvella laadukkaasti yritysasiakkaitaan.

Eläkepoliittinen keskustelu keskittyy toteutuvan työelämästä poistumisiin ja eläkekustannusten arvioidun nousun ympärille. Keskeiset työmarkkinajärjestöt sopivat tammikuussa työeläkemaksun asteittaisesta korottamisesta vuosina 2011–2014 yhteensä 1,6 prosenttiyksiköllä, mutta huono työllisyyskehitys jättänee työeläkemaksuun selvää nousupainetta tämän jälkeinkin. Myös eläkkeelle siirtymistä myöhentävien keinojen vaikutukset alkanevat näkyä vasta työllisyyskehityksen parannuttua. Tekeillä on myös selvitys mahdollisen eläkekaton tarpeellisuudesta ja soveltuvuudesta suomalaisen työeläkejärjestelmään. Aiempien selvitysten mukaan lakisääteistä eläketurvaa koskeva eläkekatto olisi tehoton eläkekustannusten hillinnän kannalta ja johtaisi epätasaisempaan kokonaiseläketurvan tasoon lisäten samalla hallintokustannuksia.

Helsingissä 20. elokuuta 2009

Harri Sailas
toimitusjohtaja

Osavuosiraportin luvut ovat tilintarkastamattomia emoyhtiön lukuja. Maaliskuun lopun tilanteesta 22.4.2009 julkistetut tiedot löytyvät yhtiön verkkosivujen uutisarkistosta osoitteesta www.ilmarinen.fi. Ilmarinen julkistaa tilinpäätöksensä vuodelta 2009 viikolla 8.

Liitteet: Tunnusluvut ja taulukot (pdf)